

Bursa'daki 250 Büyük Firma – 2009 Araştırması

Değerlendirme Notu

Haziran 2010

Prof.Dr. Güven SAK

İcra Direktörü-TEPAV

Bursa, ülkemizin sanayi devlerinden biri olarak özel sektörün gelişiminde önemli rol oynamıştır. Özellikle otomotiv ve tekstil sektörlerinde üretim merkezi olarak büyük firmaları bünyesinde barındıran Bursa'daki iktisadi durumun incelenmesi, Türkiye genelindeki durumun değerlendirilmesi açısından oldukça faydalıdır. Küresel krizin etkilerinin halen hissedilmekte olduğu bir dönemde firmalara yönelik analizler yapılması, krizin ülkemizi ve özel sektörü ne derece etkilediğinin görülebilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın 1997 yılından beri her yıl yayınladığı "Bursa'daki 250 Büyük Firma" araştırmasının 2009 yılı sonuçları, Türkiye'yi de etkisi altına alan küresel krizden bağımsız olarak değerlendirilemez. Nitekim geçtiğimiz yıl yapılan araştırmanın sonucuna göre Bursa'daki tüm sektörlerin küresel krizden olumsuz etkilendiği görülmüştür. Kriz, ülkemizde iç ve dış kredi kanallarının tıkanması ve iç ve dış talepteki azalma sonucu üretimin ve ihracatın azalması şeklinde kendini göstermiştir. Bütün bunların sonucunda üretim yavaşlamış, ihracat pazarlarında kayıplar meydana gelmiş ve çeşitli sektörlerde istihdam kayıpları yaşanmıştır.

2009 yılında Bursa'dan toplam 9.3 milyar dolarlık ihracat yapılmıştır. 2008 yılında 11.5 milyar dolar tutarında ihracat gerçekleştirmiş olan Bursa'nın ihracat miktarı krizin etkisiyle azalmış olsa da, Türkiye içindeki payı yüzde 9.1'den 9.6'ya yükselmiştir.

Aşağıdaki tablo Bursa'dan yapılan ihracatın bölgesel dağılımını göstermektedir. Küresel krizin etkisini görebilmek için 2009 yılı verileri kriz öncesi olan 2007 yılı ile karşılaştırılmıştır. Tabloya göre, 2009 yılında Bursa'nın en fazla ihracat yaptığı pazar yüzde 76.8'lik pay ile Avrupa Birliği (AB) ülkeleridir. Kuzey Afrika, Yakın ve Orta Doğu ülkelerine yapılan ihracatın toplamı da Bursa'nın ihracatının yüzde 10'undan fazlasını oluşturmaktadır.

Küresel krizin etkisiyle Türkiye'nin AB'ye ihracatı 2007-2009 yılları arasında yüzde 29 azalmıştır. Ancak, AB pazarındaki bu daralmadan Bursa etkilenmemiş, Bursa'nın AB'ye ihracatı küresel krize rağmen 1.3 milyar dolar artmıştır. Ayrıca, Bursa'dan Kuzey Afrika, Yakın ve Orta Doğu ülkelerine yapılan ihracatta da 155 milyon dolar artış gerçekleşmiş, gözlenen en önemli düşüş Rusya ve diğer Avrupa ülkelerine yapılan ihracatta olmuştur. Özellikle Rusya'ya 2007 yılında yapılan 563 milyon dolarlık ihracatın 2009 yılında 173 milyon dolar düzeyine inmiş olması dikkat çekicidir.

Tablo 1. Bursa İhracatının Bölgesel Dağılımı

	2007	2009
AB 27	73.3%	76.8%
Diğer Avrupa (AB Hariç)	7.9%	3.5%
Kuzey Afrika	3.9%	5.4%
Kuzey Amerika	2.2%	1.2%

Yakın ve Ortadoğu	4.8%	5.3%
Diğer Ülkeler	7.9%	7.7%

Kaynak: TİM, TEPAV

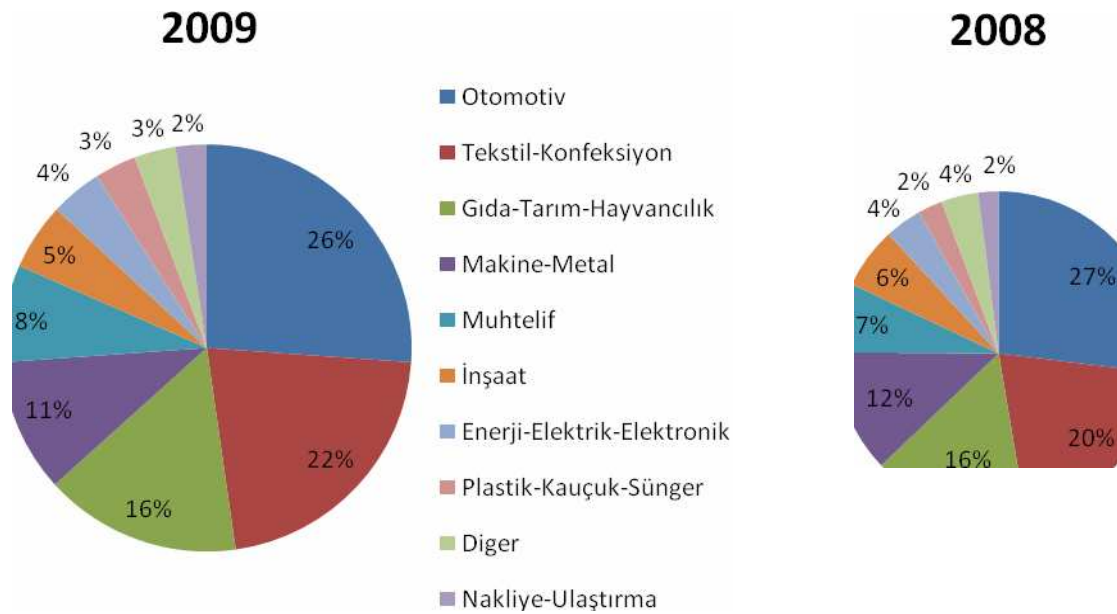
Bursa, İstanbul'dan sonra Türkiye'nin en fazla ihracat yapan ikinci şehridir. Küresel krizin ihracatı etkilemesi, üretim ve istihdamı da doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, aşağıda sonuçları yer alan "Bursa'daki 250 Büyük Firma" araştırması, ihracat odaklılığı en yüksek illerimiz arasında yer alan Bursa'nın küresel krizden ne derece etkilendiğini göstermesi açısından önemlidir.

Bursa'daki 250 Büyük Firma Araştırması Sonuçları

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın her yıl yürütmekte olduğu "Bursa'daki 250 Büyük Firma" araştırmasının sonuçlarına göre 2009 yılında 250 firmanın 212 tanesi kar etmiştir. Listedeki kar eden firma sayısının 2007 yılında 225, 2008 yılında 194 olduğu göz önünde bulundurulduğunda 2009 yılında firmalarda bir iyileşme gözlenmektedir. Listedeki kar eden 212 firmanın karları toplamı 1.6 milyar TL'dir. 2008 yılının listesindeki 194 firmanın karları toplamının 1.5 milyar TL olduğu göz önünde bulundurulursa karların toplamında da artış olduğu görülmektedir.

Bursa'daki 250 büyük firmanın sektörlere göre dağılımına bakıldığında ortaya aşağıdaki tablo çıkmaktadır. Listede 65 firma ile temsil edilen Otomotiv sektörünün ardından 53 firma ile Tekstil ve 38 firma ile Gıda-Tarım-Hayvancılık sektörleri gelmektedir. 2008 yılına göre firma sayılarında ufak farklar görülmesine rağmen ilk sekiz sektörün sıralaması değişmemiştir.

Şekil 1. Bursa'daki 250 Büyük Firmanın Sektörlere Göre Dağılımı, 2008-2009

Kaynak: Araştırma sonuçları ve TEPAV hesaplamaları

2008 ve 2009 yıllarında “250 Büyük Firma” listesinde sürekli olarak 213 şirket yer almıştır. Listede sürekli yer alan bu 213 şirketin verileri incelendiğinde¹:

Tablo 2.Son İki Yılda Listede Yer Alan Bursa’daki 213 Büyük Firmanın Bilançolarındaki Değişimler, 2008-2009

	Üretimden Satışlarda Değişim	Brüt Katma Değerde Değişim	Öz-sermaye Değişimi	Dönem Karı Değişimi	İhracat Değişimi	Ort. Çalışan Sayısında Değişim	Satış Karlılığında Değişim	İhracat/Satış Geliri (2008)	İhracat/Satış Geliri (2009)
Otomotiv	6.21%	-3.89%	4.44%	-0.21%	-15.96%	-10.90%	-6.05%	55.43%	43.86%
Tekstil-Konfeksiyon	1.11%	70.10%	7.91%	343.90%	-18.03%	-5.73%	341.23%	40.12%	32.52%
Gıda-Tarım-Hayvancılık	2.84%	16.34%	19.14%	52.63%	4.13%	10.76%	48.41%	9.84%	9.96%
Makine-Metal	-32.46%	-46.81%	-0.61%	-83.55%	-46.07%	-15.90%	-75.65%	33.32%	26.61%
İnşaat	97.05%	4.63%	27.91%	29.62%	100.00%	-30.77%	-34.22%	0.00%	1.07%
Enerji-Elektrik-Elektronik	-13.45%	196.37%	73.26%	472.81%	-46.12%	-9.97%	561.79%	8.57%	5.33%
Plastik-Kauçuk	4.02%	-4.33%	13.10%	11.50%	-18.73%	89.34%	7.19%	11.27%	8.81%

Kaynak: Araştırma sonuçları ve TEPAV hesaplamaları

- Sektörler kıyaslamasında 2008 ve 2009 arasında göstergelerin hepsinde daralma görülen Makine-Metal sektörünün gidişatının yakından izlenmesi gerektiği gözlenmektedir.
- Üretimden satışlarda Makine-Metal ve Enerji-Elektrik-Elektronik sektörlerinde azalış kaydedilmiştir.
- Brüt katma değerde Makine-Metal sektöründeki %50’liye yaklaşan daralmaya ek olarak Otomotiv ve Plastik-Kauçuk sektörleri de küçülme göstermiştir.
- Öz sermaye açısından çoğu sektör kayda değer büyümeler gösterirken Makine-Metal sektörü yine küçülmüştür.
- Dönem karında Makine-Metal sanayinde % 83.6’lık azalma dikkat çekicidir.
- İhracat gelirleri Gıda-Tarım-Hayvancılık hariç tüm sektörlerde azalmıştır.
- Çalışan sayılarında Plastik-Kauçuk-Sünger ve Gıda-Tarım-Hayvancılık dışındaki 5 sektörde daralma görülmektedir.
- İhracatın satışlar içerisindeki payına bakıldığında Gıda-Tarım-Hayvancılık ve İnşaat dışındaki diğer 5 sektörün satışlar içerisindeki ihracat payları azalmıştır.
- Satış karlılığında en büyük olumlu değişimleri Enerji-Elektrik-Elektronik, Tekstil-Konfeksiyon ve Gıda-Tarım-Hayvancılık göstermiştir. Bu üç sektörde 2008 yılında satış karlılığının azalmış olduğu düşünülürse, 2009 yılındaki artış bu sektörlerin toparlanmaya başladığının

¹ Bu analiz her iki yılda sürekli olarak 5’ten fazla firma bulunan sektörler için gerçekleştirilmiştir.

göstergesidir. Buna karşın, Makine-Metal ve İnşaat sektörlerinde satış karlılığının azaldığı gözlenmiştir.

- Bu bilgiler ışığında, özellikle Makine-Metal sektöründeki performans düşüşünün yakından takip edilmesi ve bu sektörde iyileşmeyi sağlayacak önlemlerin alınması son derece faydalı olacaktır.